



UNHCR
The UN Refugee Agency

VZDELÁVANIE O UTEČENCOCH

VEK
12 – 15
ROKOV | **SPRIEVODCA**
AKTIVITAMI

Ďalšie materiály nájdete na adrese: unhcr.org/teaching-about-refugees

© 2017 UNHCR

SKÔR AKO ZAČNETE

Poznámka o začlenení utečencov, žiadateľov o azyl a migrantov do plánovania výučby.



Skôr ako začnete s akýmikoľvek aktivitami na tému utečencov, azylu, štátneho občianstva a migrantov, porozmýšľajte chvíľu o študentoch vo svojej triede. Nájdete medzi nimi utečencov, žiadateľov o azyl, alebo osoby bez štátnej príslušnosti? Ak áno, zväzťte, že by ste sa s nimi a ich rodičmi v závislosti od veku študentov porozprávali.

Ak je to možné, použite na hodinách nápady a názory rodičov a detí a vyzvite ich, aby odpovedali na otázky, ale len pokiaľ výslovne vysvetlili, že by chceli na tieto otázky odpovedať alebo hovoriť o týchto záležitostiach.

Osoby bez štátnej príslušnosti nemajú štátne občianstvo žiadnej krajiny. Absencia štátnej príslušnosti môže vzniknúť v mnohých situáciách. Niektoré etnické či náboženské skupiny napríklad nemusia byť uznané ako občania danej krajiny podľa jej vnútroštátnych právnych predpisov, niektoré deti narodené mimo krajiny

občianstva svojich rodičov nemôžu dostať občianstvo krajiny svojich rodičov alebo tej, v ktorej sa narodili. Množstvo krajín na svete má zákony, ktoré nepovoľujú, aby matky preniesli štátnu príslušnosť na svoje deti.

Osoby bez štátnej príslušnosti môžu mať problém s prístupom k bežným právam, ako sú právo na vzdelanie, zdravotnú starostlivosť, zamestnanie, slobodu pohybu a ďalšie. Bez týchto práv často čelia prekážkam a sklamaniam.

Ak máte v triede deti bez štátnej príslušnosti, dávajte si pozor pri používaní slov ako „krajina“ a „štátna príslušnosť“. Namiesto toho môžete použiť slová „domov“ alebo „vaša kultúra“.

VZDELÁVACIE AKTIVITY

Tu je niekoľko aktivít, ktorým sa môžete so žiakmi venovať, aby ste ich vedomosti o utečencoch preniesli do praxe.

VÝSLEDOK VZDELÁVANIA

1 | **Pochopenie situácie nových detí žiadajúcich o azyl v mojej krajine.**

Niektoré záchytné centrá alebo siete ponúkajú príležitosti na osvetu o azylových konaniach v danej krajine.

Krok 1: Overte si online alebo sa obráťte na sieť či konkrétne záchytné centrum a zistite, aké možnosti ponúkajú na pochopenie systému záchytných centier a azylového konania.

Krok 2: Niektoré centrá môžu poslať úradníka pre komunikáciu, ktorý navštívi vašu triedu alebo školu, a v niektorých krajinách môže existovať aj možnosť komunikovať s inými mladými ľuďmi, napríklad formou listov alebo na otvorených futbalových zápasoch či pri iných hrách.

Krok 3: Zistite, aké sú vo vašej oblasti možnosti praktickejšieho vzdelávania o skúsenostiach detí a študentov žiadajúcich o azyl.

Odporúčané slovo na záver diskusie – *„Ďakujem všetkým, ktorí sa zúčastnili na tejto návšteve alebo aktivite.“*

2 | VÝSLEDOK VZDELÁVANIA

Vcítenie sa do situácie osôb bez štátnej príslušnosti.

Naplánujte výlet, na ktorom budú študenti rozdelení do skupín troch až šiestich študentov na jedného učiteľa alebo zamestnanca.

Krok 1: Skupiny prídu do nejakej časti mesta bez peňazí a cestovných lístkov, platobných kariet či dokladov totožnosti (všetko budú mať zamestnanci).

Krok 2: Študenti sa musia pokúsiť vrátiť späť do školy bez dokladu totožnosti, cestovných lístkov, platobných kariet či iných dokladov. Celý čas musia zostať v skupine a s príslušným zamestnancom. Musia hovoriť s ľuďmi okolo seba, vždy v prítomnosti zamestnanca, a vysvetliť im, že sa potrebujú vrátiť do školy. Požiadajte študentov, aby si zapísali rôzne prístupy, ktoré používajú na oslovenie ľudí, zistenie informácií, zistenie svojej polohy a pod.

Krok 3: Keď sa študenti vrátia do školy, začnite diskusiu o rôznych prekážkach, s ktorými sa stretli, a stratégiách, ktoré použili na ich prekonanie. Študenti môžu napísať úvahu, v skupine alebo jednotlivo, o svojich skúsenostiach a pocitoch, keď pri sebe nemali doklady totožnosti ani peniaze potrebné na zvládnutie úlohy.

Krok 4: Úvahy by mali slúžiť ako základ pre širšiu diskusiu o tom, aké je to byť bez štátnej príslušnosti a nemať žiadny dôkaz o svojej identite. Počas diskusie môže učiteľ predstaviť situáciu migranta, ktorý nemá žiadne právne postavenie v krajine, v ktorej sa nachádza. Aké môžu byť rozdiely medzi skúsenosťami osoby bez štátnej príslušnosti a migranta bez právneho postavenia v krajine? Koho môžu požiadať o pomoc, ak sa ocitli v problémoch? Mohli by sa obrátiť na políciu? A čo na veľvyslanectvo svojej krajiny?

Odporúčané slovo na záver diskusie a úvah by malo odkazovať na skutočnosť, že niektorí ľudia sú nútení prežiť celý život bez pocitu, že nikam patria, pretože nemajú štátnu príslušnosť. Niektorí môžu žiť aj bez právneho postavenia v krajine, v ktorej sa narodili alebo prežili veľkú časť svojho života. Na záver môžete študentom predložiť provokatívnu myšlienku a spýtať sa ich, čo by mohli urobiť, aby zmenili situáciu osoby bez štátnej príslušnosti.

3 | VÝSLEDOK VZDELÁVANIA

Pochopenie ekonomických aspektov žiadania o azyl.

Krok 1: Požiadajte triedu, aby sa rozdelila do skupín a preskúmala, k akému množstvu peňazí majú žiadatelia o azyl prístup, kým čakajú na rozhodnutie o svojej žiadosti o azyl.

Krok 2: Zorganizujte výlet do miestneho obchodu s potravinami a zistite, ako by peniaze minuli.

Nezabúdajte, že mnohí utečenci používajú mobilné telefóny, aby zostali v kontakte so svojimi rodinami a mohli sledovať vývoj udalostí. Do rozpočtu je preto potrebné zaradiť aj výdavky na telefonáty (alebo dáta).

Krok 3: Zamyslite sa na tým, aká ďalšia materiálna alebo finančná podpora by pomohla rodine s deťmi v školskom veku, a zistite, či je takáto podpora k dispozícii. Existujú príspevky na zimné oblečenie a sú primerané?

Krok 4: Po zistení týchto informácií sa opýtajte študentov, ako to vnímajú a či majú nápady na projekty alebo činnosti, ktoré by situáciu zmenili prostredníctvom finančnej zbierky, darovaním poukážok na mobilné telefóny, napísaním listov politikom alebo ponúknutím služby či pomoci skupinám.

Odporúčané slovo na záver diskusie – *„Bola to produktívna a užitočná aktivita, vďaka ktorej chápeme, ako podporujeme prichádzajúce rodiny, ktoré žiadajú o azyl, pri živote v našej krajine.“*

VÝSLEDOK VZDELÁVANIA

4 | Poskytnutie príležitosti pre deti a rodiny, aby sa naučili žiť spolu v komunite.

Usporiadajte uvítací večer alebo raňajky raz za mesiac pre nových žiakov, ktorí prišli na začiatku školského roka, aby mala celá komunita príležitosť spoznať sa pri hrách. Študenti môžu uvariť jedlá zo svojej krajiny a pripraviť prezentáciu o tom, ako funguje škola.

VÝSLEDOK VZDELÁVANIA

5 | **Základy spolupráce pri vytváraní niečoho participatívneho. Pochopenie toho, že záleží na príspevku každého.**

Zapojte sa do spoločnej tvorivej aktivity na tému utečenci alebo osoby bez štátnej príslušnosti a podelte sa o ňu s ich komunitou.

Krok 1: Pozvite rodičov a usporiadajte predstavenie pre školu alebo iné triedy.

Bolo by výhodné, ak by ste mali možnosť spolupracovať s organizáciou, ktorá pracuje s utečencami alebo osobami bez štátnej príslušnosti, či dokonca so samotnými utečencami či osobami bez štátnej príslušnosti.

Krok 2: Nakoniec môžete pozvať utečencov na záverečné vystúpenie, predstavenie alebo výstavu. Ak im ponúknete možnosť hovoriť, môže to byť pre študentov poučné.

Príklad 1: Vytvorenie a usporiadanie výstavy

Príklad 2: Tanečné predstavenie alebo hra

Príklad 3: Usporiadanie prednesu poézie

Príklad 4: Napísanie knihy príbehov

Odporúčané slovo na záver diskusie – *„Bola to úžasná aktivita a všetci ste k nej prispeli. Je to neoceniteľný spôsob, ako sa môžeme naučiť, že na príspevku každého z nás záleží.“*

VÝSLEDOK VZDELÁVANIA

6 | **Vcítanie sa do situácie detí, ktoré sú utečencami a prišli nedávno.**

Napište listy dospelým utečencom, ktorí prišli nedávno, a spýtajte sa ich, aké je to v škole v ich krajine. Listy sa môžu odovzdať v záchytných centrách a podeliť medzi mladých žiadateľov o azyl.

Odporúčané slovo na záver diskusie – *„Ďakujem vám, že ste poslali tieto listy študentom, ktorí do našej krajiny nedávno prišli. Je veľmi dôležité, aby sme sa, keď je to možné, zamysleli nad situáciou ostatných.“*

VÝSLEDOK VZDELÁVANIA

7 | Pochopenie reality života osoby bez štátnej príslušnosti alebo migranta, ktorý možno nemá právne postavenie v danej krajine.

Naplánujte výlet, na ktorom budú študenti rozdelení do skupín troch až šiestich študentov na jedného učiteľa alebo zamestnanca.

Krok 1: Študenti sa rozdelia do skupín a telefonicky alebo na internete zistia informácie o tom, ako získať členstvo, založiť si účet alebo sa zúčastniť rôznych aktivít v určitých zariadeniach.

Krok 2: Deti môžete usmerniť, aby kontaktovali miestnu knižnicu a získali čitateľský preukaz, alebo banku a založili si účet, aby sa informovali o podmienkach získania členstva na miestnej plavárni alebo v športovom stredisku, kontaktovali inú školu a zistili, čo potrebujú na zápis, informovali sa o podmienkach ošetrovania na poliklinike, rezervácie v cestovnej kancelárii, účasti na komunálnych voľbách a podobne. Študenti by sa mohli tiež vopred zapojiť do brainstormingu a určiť si zariadenia, ktoré budú kontaktovať.

Krok 3: Študenti potom vypracujú zoznam dokumentov potrebných na získanie prístupu či členstva alebo na účasť na rôznych aktivitách a v zariadeniach.

Krok 4: Musia zistiť, či by to mohli urobiť aj osoby bez štátnej príslušnosti alebo migranti, ktorí v krajine možno nemajú právne postavenie.

Niekoľko príkladov otázok, aby deti situáciu lepšie pochopili:

Otázka 1: „Kto by mal rodný list?“

Otázka 2: „Kto by mal pas?“

Otázka 3: „Ako môže niektorý z týchto dokladov pomôcť so získaním prístupu k službám, o ktorých hovoríme?“

Krok 5: Začnite diskusiu a poskytnite študentom priestor na zamyslenie nad tým, ako by mohli prípadne pomôcť deťom bez štátnej príslušnosti a migrantom bez právneho postavenia získať prístup do týchto zariadení.

Odporúčané slovo na záver diskusie – *„Ak nemáte správne doklady a ste bez štátnej príslušnosti, nachádzate sa v zložitej situácii, ktorá môže ovplyvniť mnohé stránky vášho života, o niektorých z nich sme tu hovorili.“*

8

VÝSLEDOK VZDELÁVANIA

Pochopenie toho, ako môžeme ako jedinci ovplyvniť spoločnosť a životy ostatných.

Nájdite niekoľko článkov pre študentov a požiadajte ich, aby urobili prieskum:

- miestnych médií,
- miestnych komunitných skupín,
- záchytných centier a
- organizácií, ktoré pomáhajú utečencom a osobám bez štátnej príslušnosti.

Existujú oblasti, v ktorých môžeme utečencom alebo osobám bez štátnej príslušnosti pomôcť viac, či už legislatívne alebo prakticky?

Ak by mali študenti záujem a zaniehanie pre túto tému, zistite, či by mohli napísať listy miestnemu alebo štátnemu politikovi a požiadať ho o rozhodnejšie kroky vo veci, ktorá by sa podľa nich mala vykonať.

Odporúčané slovo na záver diskusie – *malo by zahŕňať príležitosť pre študentov zamyslieť sa nad ďalšími spôsobmi, ako ovplyvniť spoločnosť. Malo by tiež zahŕňať uznanie toho, aké to asi je žiť v spoločnosti, v ktorej nemáte právo konať, alebo aké to asi je, keď nie ste uznaný ako člen spoločnosti a nemáte žiadne právo zapájať sa do týchto aktivít (čo je často prípad osôb bez štátnej príslušnosti).*

9 | VÝSLEDOK VZDELÁVANIA

Pochopenie situácie utečencov v mojej krajine.

Najprv zistíte, či máte v triede deti, ktorých rodičia sú utečenci.

Scenár 1: Ak áno, opýtajte sa ich, či by sa chceli podeliť o svoje skúsenosti s postavením utečenca alebo o to, aký bol ich život u nich doma.

Scenár 2: Ak nie, kontaktujte miestnu komunitnú organizáciu, ktorá pomáha utečencom, a opýtajte sa ich, či by vašu triedu mohol navštíviť utečenec alebo zamestnanec.

Vyzvite deti, aby kládli čo najviac otázok.

Požiadajte študentov, aby sa opýtali, ako môžu pomôcť, a potom v triede navrhnete projekt, ktorý začleňuje názory utečencov alebo komunitnej organizácie.

Odporúčané slovo na záver diskusie – *malo by zahŕňať príležitosť pre študentov zamyslieť sa nad ďalšími spôsobmi, ako ovplyvniť spoločnosť. Malo by tiež zahŕňať uznanie toho, aké to asi je žiť v spoločnosti, v ktorej nemáte právo konať, alebo aké to asi je, keď nie ste uznaný ako člen spoločnosti a nemáte žiadne právo zapájať sa do týchto aktivít (čo je často prípad osôb bez štátnej príslušnosti).*

Ďalšie materiály nájdete na adrese: [unhcr.org/teaching-about-refugees](https://www.unhcr.org/teaching-about-refugees)

Tieto vzdelávacie materiály vytvorila Mialy Dermish a spolupracovali na nich Kyla Webb, Laetitia Lemaistre, Inge Sturkenboom a Lauren Malesky.